യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണ+പ്രകരണം ഉത്തരാർധം)/സർഗം 38

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
ചിത്പശ്യതി ജഗന്മിഥ്യാ സ്വവേദനവിബോധിതാ .
വ്യോമ്നി മായാഞ്ജനാസിക്താ ദൃഗിവാചലതാന്തരമ് .. 1
ബ്രഹ്മസർഗശ്ചിത്തസർഗോ ദ്വാവേതൗ സദൃശൗ മതൗ .
പരമാർഥസ്വരൂപത്വാദക്ഷുബ്ധത്വാത്സദൈവ ച .. 2
ജ്ഞാനരൂപതയാബാഹ്യം ബാഹ്യം ചാനുഭവാത്തഥാ .
സത്യരൂപമതഃ സത്യാം വിദ്ധി ബാഹ്യാർഥരൂപതാമ് .. 3
ബാഹ്യാർഥവാദവിജ്ഞാനവാദയോരൈക്യമേവ നഃ .
വേദനാത്മൈകരൂപത്വാത്സർവദാ സദസംസ്ഥിതേഃ .. 4
അക്ഷുബ്ധഖാനിലാലോകജലഭൂശാന്തിശാലിനീ .
തതാ ശൂന്യാ മഹാരമ്ഭാ ബ്രഹ്മസത്തൈവ സർവതഃ .. 5
തസ്മൈ സർവം തതഃ സർവം തത്സർവം സർവതശ്ച തത് .
തച്ച സർവമയം നിത്യം തസ്മൈ സർവാത്മനേ നമഃ .. 6
ചിന്മയത്വാദ്യദാ ചേത്യമേതി ദ്രഷ്ടൃചിതൈകതാമ് .
തദാ ദൃശ്യാങ്ഗയൈവൈതച്ചേത്യതേ നാന്യഥാ ചിതാ .. 7
യദാ ചിന്മാത്രമേവേയം ദ്രഷ്ടൃദർശനദൃശ്യദൃക് .
തദാനുഭവനം തത്ര സർവസ്യ ഫലിതം സ്ഥിതമ് .. 8
ദ്രഷ്ടൃദൃശ്യേ ന യദ്യേകമഭ-വിഷ്യ+ച്ചിദാത്മകേ .
തദ്ദൃശ്യാസ്വാദമജ്ഞഃ സ്യാന്നാ ദൃഷ്ട്-വേ+ക്ഷു-മിവോപലഃ .. 9
ചിന്മയത്വാച്ചിതൗ ചേത്യം ജലമപ്സ്വിവ മജ്ജതി .
തേനാനുഭൂതിർഭവതി നാന്യഥാ കാഷ്ഠയോരിവ .. 10
സജാതീയൈകതാഭാവാദ്യദ്വത്കാഷ്ഠ ന ചേതതേ .
ദാരു തദ്വദപി ദ്രഷ്ടാ ദൃശ്യം നാജ്ഞാസ്യദാജഡമ് .. 11
യാദൃക്സത്താനി കാഷ്ഠാനി താദൃഗ്രൂപം ത്വചേതനമ് .
ജാനന്തി നേതരത്തസ്മാദ്ദൃശ്യം ചിദ്ദൃശ്യചേതനമ് .. 12
മഹാചിദാത്മനൈവാസ്തി ജലാനിലധരാശ്മതമ് .
നൈതേഷു സ്പന്ദബുദ്ധ്യാദി പ്രാണജീവാദ്യഭാവതഃ .. 13
പ്രാണബുദ്ധ്യാദയഃ സത്താം ഭാവനാവശതോ ഗതാഃ .
ഭാവനാ ചിച്ചമത്കാരഃ സ യഥേച്ഛമുദേതി ച .. 14
ജഗത്തയാ ശാന്തതയാ ബ്രഹ്മസത്താവതിഷ്ഠതേ .
പുംസ്തയാ ഗത ഏവാത്മാ രേതോവടകബീജയോഃ .. 15
സർവാഗ്രാണുമയേ ബീജേ യോഽസ്മാദഗ്രഗതോഽണുകഃ .
സ സ തത്തദ്ഭവത്യഗ്രം ബീജം ച സ്വാത്മനി സ്ഥിതഃ .. 16
ബ്രഹ്മ സർവപരാണ്വാത്മാ യോ യസ്മാദർഥതോഽണുകഃ .
സ സ തത്തദ്ഭവേദ്വസ്തു വസ്തുബ്രഹ്മൈവ തിഷ്ഠതി .. 17
ദ്രവ്യമേവ യഥാ ദ്രവ്യം തിര്യഗൂർധ്വമധസ്തഥാ .

സർവമേവ തഥാ ബ്രഹ്മ യേന തേന യഥാ തഥാ .. 18
ഹേമത്വമേവ നാന്യത്വം ഹേമരൂപശതേ യഥാ .
ശാന്തത്വമേവ ശാന്തസ്യ സർഗാഹംത്വഗണേ തഥാ .. 19
പാർ(ശ്-വ)+സ്ഥസ്വപ്നമേഘൗഘാ യഥാ തവ ന കാശ്ചന .
സർഗപ്രലയസംരമ്ഭാസ്തഥാ ഖാത്മാന ഏവ മേ .. 20
പങ്കതാ കല്പിതാ വ്യോമ്നോ യാ പുത്രകപതാകിനീ .
സാ യഥാ ശാന്തതാമാത്രം ഖമേവേദം തഥാ ജഗത് .. 21
സംകല്പഭ്രമ ഏവാന്തഃ പുഷ്പീഭൂയ ജഗത്സ്ഥിതമ് .
ജലാവനിതലക്ലിന്നബീജം കല്പ ഇവ ദ്രുമഃ .. 22
അനഹംതാത്മനോ ജ്ഞസ്യ സത ഏകത്വമാസതഃ .
ജരത്തൃണലവായന്തേ നനു നാമാ്ണിമാദയഃ .. 23
ത്രൈലോക്യേ തന്ന പശ്യാമി സദേവാസുരമാനുഷമ് .
ഏകരോമാംശവിശ്വസ്യ യല്ലോഭായ മഹാത്മനഃ .. 24
യഥാ തഥാ സ്ഥിതസ്യാപി യത്ര തത്ര ഗതസ്യ ച .
ദ്വൈതസംകല്പസംദോഹാ ന സന്ത്യധിഗതാത്മനഃ .. 25
വിശ്വമേവ നഭോ യസ്യ ശൂന്യം സർവം മഹാത്മനഃ .
കുതഃ കസ്യ കഥം തസ്യ ഭവത്വിച്ഛാ നിരാത്മനഃ .. 26
ശാന്താശേഷവിശേഷസ്യ നിരേഷണവിശേഷതഃ .
സത്താമസത്താം സദൃശൗ ക ആകലയിതും ക്ഷമഃ .. 27
മാരൈർന കിംചിന്മ്രിയതേ ജീവൈഃ കിംചിന്ന ജീവതി .
ശുദ്ധസംവിന്മയസ്യാസ്യ സമാലോകസ്യ ഖസ്യ ച .. 28
മിഥ്യാ ലോകസ്യ കചതോ ഭ്രാന്ത്യാ മരണജന്മനീ .
അസത്യപി ഭ്രാന്തിഭാജി മൃഗതൃഷ്ണാനദീതടേ .. 29
സമ്യക്പരീക്ഷിതം യാവന്ന ഭ്രാന്തിർന പരീക്ഷകാഃ .
ന നാമ ജന്മമരണേ കേവലം ശാന്തമവ്യയമ് .. 30
ദൃശ്യാദ്യോ വിരതിം യാത ആത്മാരാമഃ ശമം ഗതഃ .
സ സന്നേവാസദാഭാസഃ പരിതീർണഭവാർണവഃ .. 31
ദീപനിർവാണനിർവാണമസ്തംഗതമനോഗതിമ് .
ആത്മന്യേവ ശമം യാതം സന്തമേവാമലം വിദുഃ .. 32
ആബുദ്ധ്യാദി ജഗദ്ദൃശ്യം യസ്മൈ ന സ്വദതേ സ്വതഃ .
ആകാശസ്യേവ ശാന്തസ്യ തമാഹുർമുക്തമുത്തമാഃ .. 33
അഹമസ്ത്യവിചാരേണ വിചാരേണാഹമസ്തി നോ .
അഭാവാദഹമർഥസ്യ ക്വ ജഗത്ക്വ ച സംസൃതിഃ .. 34
സംവിത്സംവേദനാദേവ ബുദ്ധ്യാദ്യാകാരവത്സ്ഥിതമ് .
രൂപാലോകമനോരൂപം ജഗദ്വേത്തി ചിദമ്ബരമ് .. 35
സർവാർഥരിക്തമനസഃ സതഃ സർവാത്മനസ്തവ .
സർവഥാ സർവദാ സർവം സർവമാചരണം ശിവമ് .. 36
യത്കരോഷി യദശ്നാസി യജ്ജുഹോഷി ദദാസി യത് .
യത്തപസ്യസി ഹംസ്യേഷി തത്സർവം ശിവമവ്യയമ് .. 37
യദഹം യത്ത്വമാശാ യദ്യത്ക്രിയാകാലഖാദയഃ .

യല്ലോകാലോകഗിരയസ്തച്ചിദ്ദ്യോമ ശിവം തതമ് .. 38
യദ്രൂപാലോകമനനം യത്കാലത്രിതയം ജഗത് .
യജ്ജരാമരണാർത്യാദി തന്മഹാചിന്നഭഃ ശിവമ് .. 39
നിശ്ചികിത്സോ നിരാഭാസോ നിരിച്ഛോ നിർമനാ മുനിഃ .
ഭൂത്വാ നിരാത്മാ നിർവാണസ്തിഷ്ഠ സംതിഷ്ഠസേ യഥാ .. 40
ഗതേച്ഛമനനം ശാന്തമനന്തസ്ഥമഭാവനമ് .
വ്യവഹാരോ്സ്തു തേ മാ വാ സ്പന്ദാസ്പന്ദൈര്യഥാനിലഃ .. 41
നിർവാസനാ നിഷ്കലനാ ശാന്താ പുരുഷതാസ്തു തേ .
ശാസ്ത്രേണ യന്ത്രവാഹേന വാഹ്യാ ദാരുമയീ യഥാ .. 42
ഭൂതാലോകസ്തു മാ്സ്നേഹോ മാ വാ്സ്നേഹശ്ച ബാഹ്യഗഃ .
അനിർദേശധരാലോകശ്ചിത്രദീപവദാസ്യതാമ് .. 43

നിർവാസനസ്യ വിരസസ്യ നിരേഷണസ്യ
ശാസ്ത്രാദൃതേ ക ഇവ തത്ത്വവിനോദഹേതുഃ .
ശാസ്ത്രാർഥസജ്ജനമതോ്പ്യമലസ്യ തസ്യ
സംവേദനേഷ്വനഭിസംധിമതഃ സ്വരൂപമ് .. 44

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠമഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ മോക്ഷോപായേഷു നിർവാണപ്രകരണേ ഉത്തരാർധേ നിർവാണ-വർണനം നാമാഷ്ട+ത്രിംശഃ സർഗഃ .. 38 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
14.12.2023